

Inleiding

Bij enkele medisch beeldvormende onderzoeken wordt röntgenstraling gebruikt (1). Röntgenstraling kan schadelijke effecten veroorzaken, het ongeboren kind is gevoeliger voor straling dan volwassenen of kinderen. Dit komt omdat zij sneller delende cellen hebben (2,3).

Het medisch beeldvormend onderzoek wordt uitgevoerd door de medisch beeldvormings- en bestralingsdeskundige (MBB'er). Deze deskundige is verantwoordelijk voor de communicatie en voorlichting van het onderzoek. Bij zwangere vrouwen is dit de algemene uitleg en het uitleggen van de risico's van straling op het ongeboren kind (4).

Uit onderzoek is gebleken dat er in Nederland verschillen zijn in de praktijkvoering ten aanzien van de voorlichting en communicatie met zwangere vrouwen(5,6). Het doel van het onderzoek is het opstellen van een landelijke richtlijn waarbij de communicatie tussen de MBB'er en patiënt centraal staat.

Onderzoeksvraag:

Wat zijn de ervaringen en wensen van de MBB'ers over de communicatie en voorlichting aan zwangere vrouwen over de risico's van röntgenstraling op het ongeboren kind?

Methode

Onderzoeksdesign:

- Kwalitatief onderzoek

Als onderzoeksmethode is er gebruik gemaakt van focusgroepen, omdat het van belang is dat er veel meningen, ervaringen en ideeën worden verzameld. In totaal hebben twee focusgroepen plaatsgevonden. Aan de hand van de literatuur is de discussie van start gegaan.

Inclusiecriteria:

- De deelnemer moet een gediplomeerd MBB'er zijn;
- De deelnemer moet werkzaam zijn met röntgenstraling;
- De deelnemer moet minstens een halfjaar werkervaring op een afdeling radiologie of in een diagnostisch centra hebben.

Per focusgroep mogen er maximaal twee deelnemers uit één ziekenhuis of diagnostische centra deelnemen.

Werving en selectie deelnemers:

- NVMBR stuurde mails en informatiebrieven rond
- Persoonlijk langsgaan en bellen
- Aanmelden via mail

Data analyse:

- Transcriberen
- Membercheck
- Open coderen & axiaal coderen
- Sorteren, rubriceren, rangschikken en controleren.

Ethische aspecten:

Het onderzoek is ethisch verantwoord en de participanten hebben een toestemmingsformulier getekend. De data is anoniem verwerkt en dus niet herleidbaar naar de participanten.

Discussie

Uit de studie is gebleken dat de posters en pictogrammen over het hoofd worden gezien of voor onduidelijkheid en angst zorgen. Daarnaast is er geen uniformiteit in de huidige wijze van communiceren en voorlichten. Dit blijkt tevens uit de verschillende protocollen van ziekenhuizen (7,8). De participanten gaven aan dat zij weinig kennis hadden over de risico's van straling en de getallen hierbij. Uit de literatuur blijkt dat verschillende kennis beschikbaar is die elk gebruik maakt van andere getallen en risico's (9). Dit kan de reden zijn dat de participanten geen getallen wisten te benoemen. Een ander opvallend resultaat is dat het merendeel van de participanten vindt dat de patiënt de beslissing moet maken of zij het onderzoek wil ondergaan. Ondanks dit resultaat hebben de participanten behoefte aan een formulier met de stralingsrisico's. Dit formulier moet de zwangere patient ondertekenen voor het onderzoek. Tot slot is uit de studie gebleken dat een behoefte is aan een landelijke eenduidige manier van werken. Uit een literatuuronderzoek van het REVIVE-project is gebleken dat 96% van de respondenten tevens behoefte hebben aan een landelijke richtlijn (10).

Sterke punten:

- Focusgroepen met post-its
- Audio-opname

Aanbevelingen:

- Vervolgonderzoek naar kennis en behoeftes huisartsen
- Vervolgonderzoek naar zwangere vrouwen
- E-learning of klinische les voor laboranten

Resultaten

In de regio zuid heeft er één focusgroep plaatsgevonden met acht participanten, waaronder drie mannen en vijf vrouwen. In de regio noord heeft tevens één focusgroep plaatsgevonden met in totaal zeven participanten, waaronder twee mannen en vijf vrouwen.

communicatie tussen de laborant en patiënt:

- Picotogrammen en posters worden gemist of verkeerd opgevat

"Ja dat had ik ook met een zwangere vrouw die wilde in de wachtkamer blijven wachten. Ik ga echt niet naar binnen hoor. Ik ga echt niet mee achter het scherm bij een kindje van vier jaar. Ja." (F1,D5)

- Geen uniformiteit in de huidige manier van communiceren en voorlichten

"Want omdat de voorlichting nu zo verschillend is." (F1,D5)

- Deel van de verantwoordelijkheid van de voorlichting bij de aanvragend arts

"Ja meer ook informatie bij de huisartsen en bij de specialisten aanbieden voor patiënten." (F1,D6)

Communicatie over stralingsrisico's

- Verschillen in gebruik getallen over de risico's van straling

"Ik denk dat iemand veel meer uit de loop brengt met getallen en procenten en weet ik veel." (F2,D2)

"Ik denk wel dat getallen heel visueel zijn voor mensen." (F1,D6)

- Behoeftes aan landelijke wijze over de communicatie van de stralingsrisico's

"En dan wordt je ook niet tegen...tegensproken door patiënten dat ze weer in andere ziekenhuizen het er anders aan toe gaat." (F1,D3)

Consequenties voor het onderzoek

- Verschillen in meningen over de verantwoordelijkheid van de beslissing of het onderzoek moet worden uitgevoerd.

"Als ze het niet willen dan hoeft het niet, het is hun lijf en als ze het niet willen hoeft het niet." (F2,D4)

- Verschillen over ondertekenen van een formulier met de stralingsrisico's

"ja nou dan zou je dan zou ik het prettig vinden als die mensen zeggen ik wil het el ondanks de voorlichting zou ik denk ik, ik zou je eigenlijk een ondertekening of handtekening prettig vinden." (F1,D3)

Telefoonnummer: +31 6 12127824, email: ilsetolhoek@live.nl

Begeleider: Saskia Tuinder; intern begeleider: inge Braspenning, opdrachtgever: Hogeschool Inholland

Referenties

- 1) Diagnostiek @ www.rivm.nl [Internet]. 2018. Verkregen via URL: https://www.rivm.nl/Onderwerpen/M/Medische_Stralingstoepassingen/Trends_en_stand_van_zaken/Diagnostiek
- 2) Linder B. de-rontgenfoto @ www.natuurkunde.nl [Internet]. Verkregen via URL: <https://www.natuurkunde.nl/artikelen/751/de-rontgenfoto>
- 3) Arbo & Milieu, met het oog op veilig werken. erasmus MC. 2011;
- 4) Radiotherapie NVMBR en Beroepsprofiel MBB'er. 2011, April: 48. Verkregen via URL: <http://webcache.goofleusercontent.com/search?q=cache:eRLHKnh-QloJ:www.kwaliteitsregisterparamedici.nl/SiteAssets/Lists/Infotem/AllItems?NVMBRBeroepsprofiel.pdf+%&cd=3&hl=nl&ct=clnk&gl=nl>
- 5) Beukering M Van, Onos T, Groenendaal E, Agterberg H, Pal T. Inhoudsopgave. 2011;1–44.
- 6) Dr. Kal IHB, Dr. Struikmans H. zwangerschap en straling (publicatie 84 van de International Commission on Radiological Protection). Ned Tijdschr voor Geneesk. 2002;146(7).
- 7) Doll R, Wakeford R. Risk of childhood cancer from fetal irradiation. Br J Radiol. 1997;70(FEB.):130–9.
- 8) Röntgenonderzoek @www.mcdronten.com[Internet]. Verkregen via URL: <https://www.mcdronten.com/patienten-bezoekers/radiologie/rontgenonderzoek>
- 9) Williams PM, Fletcher S, Health effects of prenatal radioation exposure. Am Fam physician. 2010;82(5);448-93
- 10) Bijwaard H. Revive: Röntgenstraling en vrouwen in verwachting. 2017; Verkregen via URL: <https://www.inholland.nl/onderzoek/kenniscentrum-de-gezonde-samenleving/harmen-bijwaard-lector-medische-technologie/>

